

Socialdemokraterna i
Stockholmsregionen

Stockholm 2010

Möjligheternas skärgård

Socialdemokraternas i Stockholmsregionens
skärgårdspolitiska program

Möjligheternas skärgård

Stockholms skärgård är unik. Dess kultur- och naturvärden är en skatt som vi alla har ett ansvar för att vårda. Men skärgården är inte, och ska inte vara, något museum. Skärgården ska leva – året om.

Skärgården har under senare år inte utvecklats så positivt som den borde ha gjort. Befolkningen minskar och de människor som är kvar blir allt äldre. Skolor stänger och samhällsservicen vacklar på många håll. Jobben blir färre. Det saknas bostäder till rimliga priser. Den negativa utvecklingen drabbar alla, såväl heltidsboende som deltidboende och tillfälliga besökare.

Utvecklingen måste vändas. Målet om en levande skärgård förutsätter en offensiv och smart politik som tar hänsyn till de särskilda förutsättningar som gäller för skärgården och skärgårdens befolkning.

Skärgårdens utveckling beror på ”kedjor” av händelser och beslut, som alla hänger ihop och påverkar varandra. Det går inte att möta de utmaningar skärgården står inför endast genom att lösa enskilda problem. Vi måste lyfta blicken och se hur allt hänger samman; hur nedläggningen av en skola tvingar en familj att flytta; hur familjen som tvingas flytta måste lägga ned sitt företag; hur nedläggningen av företaget innebär att flera familjer förlorar sina jobb och tvingar dem att flytta; och hur familjernas flytt minskar kundunderlaget för den lokala butiken som till slut måste stänga. Vår politik för skärgården bygger på en insikt om att alla beslut hänger samman och att vi måste ta ett helhetsgrepp på skärgårdens utveckling.

Vår vision är en livskraftig skärgård med många små, välfungerande, samhällen, med en befolkning i alla åldrar, med ett lokalt näringsliv präglat av entreprenörskap och framtidstro. Vår vision är en skärgård som är spännande för alla att bo i, besöka och bli inspirerad av. Vi vill göra Stockholms skärgård till möjligheternas skärgård.

Skapa en väl fungerande offentlig service i skärgården

När den offentliga servicen försämras i skärgården försämras också möjligheterna att bo och verka i skärgården. Utvecklingen under de senaste åren har gått åt helt fel håll. Skärgården är en glesbygd – trots närheten till Stockholms innerstad – och det innebär att offentlig service måste få kosta mer per invånare i skärgården än i andra, mer tätbefolkade, områden i Stockholmsregionen. Grunden måste vara att skärgårdens befolkning ska garanteras offentlig service på samma villkor som alla andra invånare i Stockholms län.

Gör sjukvården i skärgården bättre och mer rättvis

En väl fungerande sjukvård är en förutsättning för att människor ska kunna bo i skärgården året om. Moderaternas Vårdval Stockholm, som bygger på en fast ersättning per capita, slår hårt mot skärgården, där färre och ofta äldre invånare bor på ett större område. Det leder till försämrad tillgänglighet till vård i skärgården.

Vi socialdemokrater kommer att införa en ny modell, som vi kallar för Hälsoval Stockholm, för fördelningen av resurser till sjukvården. Hälsoval Stockholm sätter människors vårdbehov i första rummet samtidigt som möjligheten för vårdtagarna att själva välja vårdgivare finns kvar. Det kommer att gynna skärgårdens befolkning. Vår utgångspunkt är att skärgårdens invånare, trots de tämligen stora geografiska avstånden, ska ha god tillgång till hälso- och sjukvård på samma sätt som boende i andra delar av Stockholmsregionen. Vi kräver att ambulanshelikoptern ska vara bemannad med läkare.

Erbjud god vård och omsorg också i skärgården

Även äldre skärgårdsbor ska kunna bo kvar i sin hemmiljö. Lokal hemtjänst och förtur till de äldreboenden som finns på vissa öar är viktigt. Äldre skärgårdsbor ska beredas möjlighet att bibehålla sina sociala kontakter så länge som möjligt och den som har beviljats färdtjänst till sjöss ska tillåtas åka även mellan öar, inte bara mellan öar och fastland. Tillgänglighetsanpassningen av Waxholmsbolagets båtar och Skärgårdsstiftelsens bryggor och anläggningar ska fortsätta..

Förbättra skärgårdens förskolor och skolor

Tillgången till förskolor och skolor är helt avgörande för barnfamiljers möjligheter att bosätta sig i skärgården. Om en ö-skola stängs tillfälligt ska beredskapen vara hög för att öppna igen, den dag ett tillräckligt stort elevunderlag finns. Barnomsorg för yngre barn ska tillhandahållas när behov uppstår. Skolskjutsar mellan öar, kärnöar och

fastland ska vara tillgängliga även för förskolebarn och vid behov ske mellan grannkommuner så att barnen får möjlighet att gå i närmaste förskola/skola oavsett vilken kommun de bor i. Miljön i skärgårdsskolorna är idealisk för många barn. Platser på skärgårdsskolorna bör erbjudas som alternativ för fastlandselever som behöver en lugnare studiemiljö samt för elever med inlärningssvårigheter, som är i behov av särskilt stöd och en lugn studiesituation.

Möjliggör boende i skärgården – året runt

Att få fler åretruntboende i skärgården är viktigt. En förutsättning för det är att det finns bostäder, både att hyra och att äga. Den samhällsägda marken i skärgården ska kunna nyttjas för tomträtt med egnahemsbyggnation eller hus för uthyrning. Staten och kommunerna bör sätta prisnivån på mark som hyrs ut till privatpersoner (så kallad tomträttsavgäld) på en nivå som möjliggör att också människor med lägre inkomster kan hyra marken och bosätta sig i skärgården. Skyddet för personer som arrenderar sin mark från privata markägare bör stärkas. Vi vill att kommuner och andra samhälleliga aktörer gemensamt tar fram en plan för att bygga hyresbostäder, bl.a. genom att stödja lokala initiativ. Vi ser också positivt på idén att bilda ett allmännyttigt bostadsbolag över kommungränserna.

Gör kommunikationerna i skärgården bättre

Waxholmsbolaget är vårt kollektivtrafikbolag, och en helt avgörande del i arbetet med att förbättra kommunikationerna och göra skärgården tillgänglig också för dem som saknar egen båt. En långsiktig strategi krävs för att förbättra sambanden mellan skärgårdstrafiken och andra transportslag. De sjöburna kommunikationerna måste utvecklas så att det blir möjligt med arbetspendling och skolgång också mellan öar - tvärtrafik - året runt. För att det ska kunna genomföras kan det bli aktuellt med en ökad användning av mindre och snabbare båtar. Övergången mellan sjö- och landtrafik, såväl för resenärer som för godstransporter, kan underlättas om de så kallade replipunkterna förbättras. Vi kommer att ta fram en modell med minimikrav på service som måste finnas vid varje replipunkt, till exempel väderskydd, papperskorgar, parkeringsplatser med mera.

Också de elektroniska kommunikationerna måste bli bättre i skärgården. Idag är tillgång till snabbt bredband en förutsättning för många företags verksamheter. Även för de boende i skärgården är effektiva elektroniska kommunikationsmöjligheter viktiga. Vi kommer att fortsätta vårt arbete med att införa bredband på Waxholmsbolagets båtar. Med tillgång till snabba trådlösa Internetuppkopplingar blir arbete möjligt under båtresan och möjligheterna att arbetspendla med kollektivtrafiken till sjöss ökar.

Skärgårdsstiftelsen – en garant för en skärgård för alla

Skärgårdsstiftelsen är mycket viktig i arbetet med att skapa en levande och tillgänglig skärgård. Sedan Skärgårdsstiftelsen bildades har möjligheterna för människor att besöka skärgården ökat väsentligt. Skötseln av stiftelsens marker och fastigheter skapar arbetstillfällen samtidigt som landskapsvärden skyddar den miljö som välkomnar allt fler gäster från när och fjärran. Skärgårdsstiftelsens roll som markägare är en garanti för att framtida generationer ges tillträde till skärgården. För att säkerställa Skärgårdsstiftelsens långsiktiga arbete vill vi att ett avtal sluts mellan stiftelsen och Stockholms läns landsting som garanterar stiftelsen en långsiktig och stabil finansiering.

Öppna skärgården för alla barn och ungdomar

För oss socialdemokrater är det viktigt att alla barn och ungdomar, oavsett samhällsklass och traditioner, får möjlighet att uppleva skärgården. Olika former av daglägerverksamhet ska kunna utvecklas till sommarskolor och kollon. Eftersom skärgårdsskolorna ofta står tomma under sommaren skulle de kunna användas för sådan verksamhet.

Genom ett samarbete mellan kommuner i Stockholms län och Skärgårdsstiftelsen anordnades tidigare det mycket uppskattade Björnölägret. Björnölägret var en möjlighet för ungdomar att få besöka skärgården under några dagars tid. Det var ett fantastiskt sätt att göra skärgården tillgänglig för ungdomar som tidigare inte hade upptäckt skärgårdens natur och kultur. Vi kommer att se till arbetet inleds med att anordna läger på samma sätt som Björnölägret.

Skapa jobb i skärgården

Många arbeten i skärgården är säsongsberoende och möjliggör inte för arbetstagarna att försörja sig året om. Tillgången till fasta jobb, året runt, är en förutsättning för att människor ska kunna leva i skärgården. Genom att förlägga myndigheters, kommuners och landstingets verksamheter till skärgårdsområdet kan samhället bidra till att fler fasta åretruntarbeten skapas samtidigt som tillgången till offentlig service för skärgårdens befolkning förbättras. Vi kommer att genomföra en utredning som ska peka på vilka verksamheter som kan förläggas till skärgården och kustnära områden. Det privata näringslivet i skärgården är beroende av tillgång till väl fungerande godstransporter till inte alltför höga kostnader. Därför vill vi förbättra fraktstödet, som borgarna har försämrat under de senaste åren.

Utveckla besöksnäringen i skärgården

Skärgården är ett populärt besöksmål. Besöksnäringen skapar jobb och möjligheter för fler att helt eller delvis försörja sig på att erbjuda olika aktiviteter, transporter eller boende. Skärgården som besöksmål ska vara tillgängligt för alla. Med det menar vi att lägerskolor, dagsbesökare, funktionshindrade, båtfolk, naturintresserade, kulturintresserade, vandrarhemsgäster, kroggäster och alla andra både ska kunna ta sig till sitt besöksmål och känna sig välkomna. Också grupper av människor, ofta med invandrarbakgrund, som är underrepresenterade i skärgården ska känna sig välkomna och kunna upptäcka vilka möjligheter som finns att besöka och leva i skärgården. Utöver de befintliga vandrarhemmen och andra fasta övernattningsställen bör det ordnas platser för övernattningsplatser med iordninggjorda eldningsplatser och möjligheter att nå färskvatten och soptunnor.

Skapa förutsättningar ett växande båtliv

Båtlivet är viktigt för skärgården, inte minst för att många mindre företag ska kunna fungera året runt. Båtlivet måste ges ännu bättre möjligheter genom att strandskyddet förstärks och stränderna bevaras som allmän mark, där fritidsbåtar kan lägga till utan att hindras av att markägare sätter upp skyltar om att marken är privat och ej får beträdas av allmänheten.

Placera skärgården på FN:s världsarvslista

Stockholms skärgård är unik och vi kommer därför att arbeta för att skärgården tas upp på FN:s världsarvslista. Skärgårdens kulturarv finns bevarat i byggnader, landskap, lantbruk, vägnät och mycket annat som ligger till grund för kunskapen om skärgården och hur man nyttjar den utan att tära på den. Kulturarvet är värdefullt för framtida generationer och som grund för vårt arbete att bibehålla kulturskatterna på öarna. Att göra skärgården till ett världsarv handlar inte om att göra skärgården till ett museum. Tvärtom handlar det om att visa på hur vi förvaltar den unika skärgårdsnaturen och -kulturen samtidigt som vi skapar en levande skärgård med åretruntboende människor och en ekologiskt hållbar turism.

Sambruka försvarets mark

Idag tillhör stora delar av marken i skärgården försvaret, även om försvarets markinnehav har minskat något under de senaste åren. Försvaret behöver vid vissa tidpunkter övningsmark för det så kallade insatsförsvaret. När försvaret inte använder marken, exempelvis under helgerna och sommaren, ska den kunna nyttjas så att den skapar nya arbetstillfällen samt fungera som ett besöksmål för turister. Vår utgångspunkt är att statlig mark, som inte längre behövs för sin ursprungliga verk-

samhet, ska kunna användas för andra allmännyttiga och samhällsnyttiga ändamål - vi kallar det sambruk av marken. Fiskevatten som försvaret förfogar över och som hyrs av yrkesfiskare måste ha en hyressättning som är rimlig och hanterbar för hyrestagarna. Statliga arrenden bör hållas på en nivå som är rimlig för hyrestagarna.

Rädda skärgårdsfisket

Tillgången på fisk har under flera år minskat alarmerande. Situationen i stora delar av Östersjön är allvarlig. Fiskens lekområden måste fredas under lektiden. Därför måste fiskevårdsområden i större omfattning än vad som nu gäller införas med totalt fiskeförbud under lektiden den 1 april till den 30 juni.

Gör skärgårdens utveckling ekologiskt hållbar

Skärgårdens natur påverkas i hög grad av miljöproblem och klimatförändringar. Havsmiljön och de djur- och växtarter som är unika för skärgårdsmiljön påverkas av klimatrubbningar och ökad sjötrafik etc. Vår utgångspunkt är att utvecklingen av skärgården måste gå hand i hand med långsiktig ekologisk hållbarhet.

Sjöfartens ansvar för skärgården ska på ett tydligt sätt slås fast. I detta sammanhang är det viktigt att regionen aktivt stöder planerna på att få Östersjön klassad som PSSA-område (särskilt känsligt innanhav). Waxholmsbolaget är redan en föregångare på miljöområdet, men vi vill öka insatserna för att minska båttrafikens utsläpp av koldioxid och andra miljöfarliga ämnen.

Källsortering ska möjliggöras i hela skärgården. Sopor från sopmajor ska också sorteras. En fortsatt utbyggnad av lokala reningsverk måste komma till stånd. Det är inte acceptabelt att fritidsbåtar tömmer sitt toalettavfall orenat i havet. Möjligheterna för båtar att bli av med toalettavfall måste förbättras genom fler sugtömningsstationer, som omhändertar toalettavfallet för vidare rening i ett reningsverk.

Rättvis fastighetsskatt – också i skärgården

Fastighetsskatten fyller en viktig funktion. Men skatten måste vara utformad på ett rättvist sätt, som inte leder till överbeskattning av till exempel åretruntboende skärgårdsbor i mindre hus med ett taxeringsvärde som har stigit kraftigt på grund av höga marknadspriser.

För att motverka att fastighetsskatten blir alltför hög för enskilda personer och hushåll kommer vi att utvidga den så kallade begränsningsregeln, som innebär att fastighetsskatten inte får överstiga 4 procent av inkomsten, så att den omfattar alla,

inte endast personer över 65 år. Genom begränsningsregelns utvidgning kommer ingen fastighetsskattebetalare att drabbas på ett oacceptabelt sätt.

I vårt förslag för en rättvis fastighetsskatt är det bara de mest exklusiva villorna, med ett värde över 6 miljoner kronor (d v s med ett taxeringsvärde över 4,5 miljoner kronor), som får en höjd skatt. Dessa villor kommer att betala nuvarande fastighets-skatt samt ytterligare en procentenhet på den del av taxeringsvärdet som överstiger 4,5 miljoner kronor.

Utveckla fraktstödet

Möjligheterna till företagande i skärgården är annorlunda än på fastlandet. Det så kallade fraktstödet, som innebär att landstinget ger stöd till företagare i skärgården för att kompensera de dyra transporterna, är viktigt och måste utvecklas. Fraktstödet är avgörande för många skärgårdsföretagares möjligheter att konkurrera med företag på fastlandet som inte har samma kostnader för transporter som företagare i skärgården.

Skapa möjligheternas skärgård

För att vända den negativa utvecklingen i skärgården behövs mer än vackra ord och fromma förhoppningar. Det krävs en politik som tar ett helhetsansvar för utvecklingen. Vi är beredda att avsätta de resurser och vidta de åtgärder som är nödvändiga för att nå våra mål för skärgårdspolitik. Om vi vinner valet kommer vi rivstarta vårt arbete med att påbörja genomförandet av följande förslag:

- Bemanna ambulanshelikoptern med läkare.
- Genomför en omfattande utredning av hur landstingets och andra myndigheters verksamheter kan förläggas till skärgården och kustområden för att därmed skapa arbetstillfällen i skärgården.
- Teckna ett avtal mellan Stockholms läns landsting och Skärgårdsstiftelsen som garanterar stiftelsen en långsiktig och stabil finansiering.
- Förbättra förutsättningarna för företagande och entreprenörskap i skärgården bland annat genom att förbättra fraktstödet.
- Ställ upp minimikrav på service som måste finnas vid varje replipunkt, till exempel väderskydd, papperskorgar, parkeringsplatser etc.
- Inrätta en politisk nämnd med det samlade ansvaret för skärgårdsfrågorna, en ”skärgårdsnämnd”, i minst en av Stockholms skärgårdskommuner.

- Utred förutsättningarna att ge Stockholms skärgård samma möjligheter till bland annat EU-stöd som andra svenska glesbygder.
- Genomför en utredning om hur tvärförbindelserna mellan öar i skärgården kan förbättras.
- Släpp fram fler åretruntbostäder i skärgården, både genom en plan för att bygga hyresbostäder och genom att underlätta egnahemsbyggen.
- Gör Stockholms skärgård till ett av FN:s världsarv.

